Секція 1. Фінанси, страхування і біржова діяльність: інноваційно-інвестиційні стратегії

Коваленко Дмитро Іванович
кандидат економічних наук
доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна
Гуминюк Павло Петрович
студент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна

ОЦІНКА ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ В КОНТЕКСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

В умовах фінансової кризи особлива увага приділяється фінансової стійкості та стабільності підприємства. Показниками які характеризують та визначають фінансові можливості підприємства, здатність виконувати свої обов'язки та змогу фінансувати господарську діяльність є показник ліквідності та платоспроможності. Ліквідність та платоспроможність являються об'єктами в системі антикризового управління.

В економічній літературі більшість авторів (А. Д. Шеремет, М. І. Лагун, Г. В. Савицька та інші) ототожнюють поняття ліквідності та платоспроможності та пропонують систему показників, що оцінює дані поняття одночасно. Дане ототожнення має місце і в нормативних документах Національного банку України, в яких показники ліквідності використовуються як платоспроможності.

Ототожнення ліквідності та платоспроможності знайшло своє відображення і як трактуванні поняття „криза ліквідності". Так, на думку А. Д. Чернявського, кризою ліквідності є неплатоспроможність підприємства або реальна загроза втратити платоспроможність . Аналогічної думки дотримуються і О. О. Шапурова, О. Л. Єськов, Р. М. Масалай та О. В. Андрієвська. О. О.

Дробишева під кризою ліквідності розуміє неплатоспроможність підприємства, тобто відсутність у нього ресурсів для фінансування поточного виробництва та здійснення платежів за зобов'язаннями.

Узагальнюючи існуючі визначення ліквідності підприємства, можна сказати, що ліквідність характеризує спроможність суб'єкта господарювання проводити розрахунки за своїми зобов'язаннями як за рахунок наявних грошових коштів, так і за рахунок грошових коштів, отриманих від реалізації окремих елементів майна підприємства.

Причинами, що зумовлюють недостатній рівень ліквідності та платоспроможності підприємства є:- низький рівень розрахунково-платіжної дисципліни;- високий рівень низьколіквідних активів у загальній вартості майна підприємства;- низький рівень окупності капітальних вкладень;- відсутність страхових фондів.

Таким чином, криза ліквідності – такий стан підприємства, коли існує значна невідповідність між обсягами зобов'язань, що мають бути погашені, та сумою активів, що можна використати для таких розрахунків.

Ознаками наявності кризи ліквідності є низькі значення системи коефіцієнтів платоспроможності (грошової , розрахункової та майнової), а також значний диспаритет сум елементів оборотних активів та зобов'язань.

Досліджуючи роботи вчених Мінаєв Е. С., Панагушин В. П., Маховка В. М ,у визначеності антикризового управління, можна зробити висновок, що антикризове управління ліквідністю та платоспроможністю - це управлінські заходи і рішення з діагностики платоспроможності та ліквідності, попередження, нейтралізації і подолання кризових явищ і їхніх причин на всіх рівнях економіки.

Спираючись на дослідження вчених Бочарова В.В., Вдовенко Л. основними завданнями управління ліквідністю і платоспроможністю підприємств є:

– визначення відповідності показників цільовим параметрам і потенційним можливостям підприємства, виявлення тенденцій, закономірностей їх змін та впливу факторів на ці зміни;

– визначення різного роду відхилень від норм, можливостей виникнення несприятливих і ризикових ситуацій, їх інтенсивності та динаміки, а також факторів, що на них впливають;
– виявлення потенційних можливостей зміни та розвитку ліквідності та платоспроможності підприємства, кола регульованих факторів, шляхів і засобів їх реалізації;
– контроль за виконанням прийнятих управлінських рішень, ефективністю використання ресурсів та дотриманням соціальних норм і стандартів.

На думку О. В. Мороза, О. А. Сметанюка загальними функціями антикризового управління є : аналітична функція, яка включає оцінку, аналіз та облік, планування, організація, мотивація та контроль.

Для оцінки ліквідності використовують систему показників , що характеризують ліквідність підприємства:

- коефіцієнт абсолютної ліквідності визначається відношенням найбільш ліквідних активів до поточної кредиторської заборгованості підприємства;
- коефіцієнт швидкої ліквідності обчислюється відношенням суми грошових коштів, короткострокових фінансових вкладень і дебіторської заборгованості до поточної кредиторської заборгованості;
- коефіцієнт загальної ліквідності розраховується як відношення поточних акти-вів до поточних зобов'язань;
- коефіцієнт платоспроможності розраховується як відношення грошових коштів до поточних зобов'язань;
- коефіцієнт критичної ліквідності розраховується як відношення поточних активів за мінусом виробничих запасів і витрат до поточних пасивів, до ліквідних активів відноситься і готова продукція;
- коефіцієнт покриття запасів показує співвідношення величини «нормальних» джерел покриття запасів до величини запасів.

Коефіцієнти оцінки платоспроможності характеризують можливість підприємства своєчасно розраховуватися по своїх поточних зобов'язаннях за рахунок оборотних активів різного рівня ліквідності. Найчастіше

використовується коефіцієнт поточної ліквідності, він широко використовується як загальний індикатор платоспроможності суб'єкта господарювання та здатності її погасити першочергові платежі.

Оцінюючи показники ліквідності та роблячи висновок про наявність або відсутність кризи даного виду, слід дотримуватися наступних принципів:- ознакою кризи ліквідності буде невідповідність показників грошової та розрахункової платоспроможності протягом не менше трьох років;- кризу ліквідності можна діагностувати лише коли поряд з невідповідністю нормативам підприємство має збитки або зменшило в динаміці рівень прибутку;- умовою стабільного становища окремого підприємства є дотримання фактичного значення коефіцієнта майнової платоспроможності на рівні не менше 1,5, що дасть змогу підприємству в умовах негайного погашення поточних зобов'язань продовжити свою діяльність;- оцінюючи ліквідність слід співставляти наявні суми дебіторської та кредиторської заборгованостей, що дозволить прогнозувати майбутній рівень платоспроможності.

В більшості випадків основними проблемами, що зумовлюють недостатній рівень ліквідності та платоспроможності підприємства є:– низький рівень розрахунково-платіжної дисципліни;– високий рівень низьколіквідних активів у загальній вартості майна підприємства;– низький рівень окупності капітальних вкладень;– відсутність страхових фондів.

Для вдосконаленню управління ліквідністю та платоспроможністю необхідно:

1) збільшення виручки та значне зменшення витрат, що приведе до підвищення прибутку підприємства;
2) зниження собівартості продукції та витрат, джерелом покриття яких є прибуток, покращує платоспроможність підприємства;
3) продаж окремих низькорентабельних структурних підрозділів та об'єктів основних фондів. Завдяки цій операції підприємство може отримати інвестиційні ресурси на більш прибуткові види діяльності і перепрофілювати виробництво;

4) здати в оренду основні фонди, які використовуються у виробничому процесі не повною мірою;
5) провести реструктуризацію активів підприємства, це є одним із важливих напрямів зміцнення фінансового стану, тому що являється мобілізацією внутрішніх резервів, а також провести сукупність заходів, пов'язаних зі зміною структури та складу активів балансу.
6) забезпечення безперебійної роботи підприємства.

Зважаючи на все вищенаведене слід зазначити, що для забезпечення оптимальних показників ліквідності підприємства та на цій основі забезпечити його платоспроможність необхідно здійснювати постійних моніторинг основних напрямків фінансово-господарської діяльності підприємства, слідкувати за співвідношенням засобів якими володіє підприємство та його поточними і перспективними зобов'язаннями. Крім того важливе значення має дослідження та характеристика статей балансу, що характеризують платіжні засоби та зобов'язання суб'єкта господарювання, а також оцінка фінансових результатів, що дасть змогу здійснити прогнозування надходжень грошових коштів.

Одночасно слід проводити пошук внутрішніх резервів зростання ліквідності та платоспроможності підприємства. В першу чергу сюди слід віднести економію наявних ресурсів, оптимізація структури капіталу, комплекс заходів з підвищення якості створеної продукції

Література

1. Шеремет А. Д. Теорияэкономическогоанализа : учебн. / А. Д. Шеремет. – 2011. – 352 с.
2. Савицкая Г. В. Экономическийанализ : учебн. – 11-е изд., испр. и доп. / Г. В. Савицкая. – М. : Новоезнание, 2005 – 651 с.
3. Чернявський А. Д. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. / А. Д. Чернявський. – К. : МАУП, 2006. – 256 с.: іл. – Біліогр. : 242–245.

4. Дробишева О. О. Поняття, стадії та особливості криз у процесі управління промисловими підприємствами / О. О. Дробишева // Економіка промисловості. - 2009. – № 4 (47).
5. Шапурова О. О. Політика антикризового управління при загрозі банкрутства / О. О. Шапурова // Актуальні проблеми економіки. – 2008. - № 8 (86). – С. 147–154.